

Zadnji del zbornika zaključujeta nato še poročili o dveh pomembnejših akcijah muzeja. V prvem predstavi Snežana Karinja potek restavratorskih in konzervatorskih del na kamnitih predmetih, ki so bili postavljeni v parku ob muzeju (*Konzerviranje antičnih kamnitih predmetov iz Strunjana, gotskega vodnjaka iz 15. stoletja in fontane iz tridesetih let 20. stoletja*, str. 161–168). Vendar po opravljenih posegih, ki jih je prevzel in opravil muzej, občina kot lastnik oz. upravitelj parka ni poskrbela za primerno zaščito predmetov, ki so ostali izpostavljeni tako vremenskim kot različnim drugim mehanskim poškodbam. Sledi poročilo Nadje Terčon o okrogli mizi, ki jo je ob dnevu pomorstva 4. marca 2010 organiziral pomorski muzej v sodelovanju z Upravo RS za pomorstvo (*Za kanček morja: Pogovor o odnosu Slovencev do morja skozi preteklost*, str. 169–188). Namen srečanja, ki ga je organizirala in vodila Nadja Terčon iz piranskega pomorskega muzeja, je bil osvetliti odnos Slovenije in Slovencev do morja in pomorstva tako v preteklosti kot v sedanjosti, prav tako pa tudi odnos do ljudi, ki so z morjem profesionalno ali le ljubiteljsko povezani ter pokazati na razvoj slovenskega pomorstva po letu 1945. Uvodoma je na okrogli mizi direktorica pomorskega muzeja Martina Gambouz opozorila na muzeološko problematiko skrbi za pomorsko kulturno dediščino ter vlogo muzeja pri njenem ohranjanju, raziskovanju in prezentaciji, predstavnik Uprave RS za pomorstvo Davorin Fantulin pa je izpostavil velik pomen vseh pomorskih dejavnosti. Zgodovinski oris slovenskega pomorstva sta podala zgodovinarja Nadja Terčon in Jože Pirjevec. Kapitan Jože Utenkar je predstavil edinega slovenskega ladjarja – podjetje Splošna plovba Piran, o težavah pri izgradnji in razvoju pristanišča v Kopru, o gradnji železniških povezav z njim ter vlogi Luke Koper pa je spregovoril njen dolgoletni direktor Bruno Korelič. Življenja na ladjah in poklic pomorščaka je orisal Giorgio Ribarič, predsednik združenja poveljnikov in upraviteljev v pomorskem prometu RS. Milan Kučan pa je kot nekdanji politik in državnik podal svoj pogled na odnos države in politike do morja, pomorstva in obmorskega zaledja ter na s tem povezana nekatera aktualna vprašanja. Na okrogli mizi niso našli odgovorov na vsa vprašanja o slovenski pomorski identiteti in o pomenu morja kot strateškem interesu Slovenije. Pokazalo pa se je, da je razumevanje pomena morja pri ljudeh, ki živijo ob njem, še vedno drugačno kot pri ljudeh, ki živijo v notranjosti Slovenije.

Na zadnjih dveh listih zbornika je urednik pripravil še navodila avtorjem prispevkov vključno z obrazcem za registracijo prispevka, saj si v muzeju želijo za Izvestja pridobiti tudi strokovne prispevke zunanjih sodelavcev.

Ljudmila Bezlaj Krevel

Moj kraj Vinska Gora. Velenje : Pozoj, 2009; Moj kraj KS Topolšica. Velenje : Pozoj, 2010; Moj kraj Konovo, Selo in Šenbric. Velenje : Pozoj, 2010; Moj kraj Stara vas. Velenje : Pozoj, 2011 (zbral in uredil Peter Rebernik).

Serija trdo vezanih knjig s povprečnim obsegom 320 strani, ki so pričele izhajati leta 2009 in obravnavajo nekoč vasi, danes pa naselja mesta Velenje ali kraje v Šaleški dolini, je poljudna in fragmentarna predstavitev njihove preteklosti in sedanjosti. Vse štiri knjige, ki so doslej izšle, so izdelane po enakem vzorcu. Uvodni predstavitvi preteklosti krajev sledi zdaleč najbolj obsežen del, ki bi ga lahko označili kot neke vrste katalog hiš in njihovih prebivalcev, nato so predstavljena aktualna krajevna društva in ustanove. Na koncu je še brkljarija brez enotnega koncepta, kjer se najdejo različne reči. Od kuharskih receptov, anekdot, do raznovrstnih in neselektivno predstavljenih konjičkarjev, ljubiteljskih slikarjev, izdelovalcev gobelinov, modelarjev, zbiralcev starin ipd.

Preteklost posamičnih krajev je obravnavana bolj mimogrede in je večinoma povzetek predhodno objavljenih prispevkov. Izjema sta le prispevka dr. Jožeta Hudalesa z naslovom Topolšica skozi čas (Moj

Moj kraj Vinska Gora

kraj KS Toplošica) in Drobci iz zgodovine Stare vasi (Moj kraj Stara vas), v katerih so izpostavljeni manj znani podatki in dogodki oziroma zgodovinska dejstva, ki še niso bila objavljena. Od sicer prevladujoče poljudnosti, predvsem pa od ljubiteljske poljubnosti, se nekoliko odmakne tudi prispevek, v katerem sta med drugim predstavljeni kronologiji konovske rodbine Rihter-Skaza in Živžgec ter najstarejši kronološki podatki naselij današnje Krajevne skupnosti Konovo.

Zdaleč prevladujoči del vseh štirih del pa so fotografije enodružinskih hiš z najbolj osnovnimi podatki o njihovih lastnikih. Pravzaprav gre za neko vrsto s fotografijami opremljene evidence enodružinskih hiša in njihovih lastnikov. Na vsaki strani so namreč imena in priimki družinskih članov, ki živijo v posamezni hiši, njihov naslov, polovica strani pa obsega fotografija hiše. Besedilo na vsaki strani je skromno, praviloma obsega dva ali tri stavke, v najboljšem primeru krajši odstavek ali dva. Primer: »Leta 1984 je Franc Sever kupil gospodarsko poslopje, ki so ga preuredili v stanovanjski objekt. V objekt, ki je bil delno adaptiran, so se preselili leta 1990 iz Starega Velenja«. Temu stavku sledi fotografija hiše in to je na eni strani tudi vse (Moj kraj Vinska gora, str. 73). Kjer ne gre za novejšo hišo, bi pričakovali vsaj površni pogled na preteklost obravnavane stavbe, vendar je to opravljeno z lakonično izjavo v slogu »... hiša je stara več kot 200 let, a so jo pred kratkim obnovili« (Moj kraj Vinska Gora, str. 347). Ali pa s publicami v slogu »Korenine kmetije segajo daleč nazaj in le-ta gre iz roda v rod. Ohranja se staro in gradi novo« (Moj kraj KS Topološica, str. 38).

Opraviti imamo s svojevrstnim katalogiziranjem kot dejavnostjo, ki neurejenosti in nepreglednosti sveta in družbe podeli smisel tako, da v kaos vnese nek red. In ta red v našem primeru čutno nazorno ilustrira specifično slovensko fantazmo, povezano s hišami in z njihovo gradnjo. Del te fantazme je ne le urejeni svet, kjer je vsaka stvar na svojem mestu, ampak tudi konstrukcija idiličnega, mestoma pastoralnega sveta, v katerem prebivajo v svojih domovanih nadvse srečni in zadovoljni ljudje. Hiše same, vključno s skrbno urejeno neposredno okolico, pa so ponekod videti, kot bi jih preslikali iz nekoliko kičastega reklamnega kataloga. Tako ni naključje, da eno od teh hiš v trenutkih poetskega navdiha urednik opremi z naslednjim verzom: »Kdor hoče živeti/in srečo imeti,/naj dela veselo/in poje vmes« (Moj kraj Vinska Gora, str. 256). Pri tem se vsiljuje asociacija na nekdanj priljubljene retuširane poročne fotografije, na katerih so si bili vsi pari nenavadno podobni, fotografije pa so običajno krasiile spalnice slovenskih domov. Tako kot smo na fotografijah zrli v fotografovem ateljeju nerodno skonstruirano lepoto, je zdaj priložnost v omenjenih knjigah videti idilično lepoto unificiranega življenja prebivalcev enodružinskih hiš.

Zgledov za ambicioznejše in neprimerno bolj konsistentne mikrozgodovinske knjige hiš pri nas je dovolj. Omenimo le monografije Mete Matijević *Novomeške hiše in ljudje* (2007) ter Petre Leban Seljak in Alojza Demšarja *Knjiga hiš na Žirovskem* (2010) ali pa tridelno *Knjigo hiš v Škofji Loki* Franceta Štukla (1981, 1984 in 1996). Vendar pa velenjski založbi Pozoj ne moremo očitati, ker se predstavljenega projekta hiš iz Šaleške doline dela ni lotila s podobnimi ambicijami. Kvečjemu pohvalimo jo lahko za izvirnost, ki je žal le poslovne vrste. Našla je namreč tržno nišo lastnikov enodružinskih hiš nekega kraja, ki so pripravljeni plačati okoli 54 EUR za nakup knjige, v kateri so objavljene fotografije njihovih hiš.

Silvo Grmovšek

Na Kalu, Zbornik občine Naklo (ur. Stane Mihelič). Naklo : Občina, 2010, 543 strani.

Zbornik trinajstih naselij obsegajoče severozahodno od Kranja ležeče občine Naklo, ki je bila ustanovljena konec leta 1994, prinaša kar 51 daljših in krajših prispevkov. Napisalo jih je 38 avtorjev.

